POBOČKA POŠTOVNÍHO MUZEA VE VYŠŠÍM BRODĚ-MÍSTO POUČENÍ (1)

Když jsem před několika lety byl zvolen předsedou našeho klubu sběratelů specializovaných oborů, rozhodl jsem se k několika věcem, které by byly ku prospěchu našim členům a přátelům klubu. Jedním z mých záměrů bylo přiblížit místa, kde se členové scházejí ke své zálibě a kde mohou najít studnici vědomostí o oborech, které sbírají. Několik příspěvků shromažďujících údaje a zajímavostí o těchto místech jsem již na naše stránky zavěsil doplnil je fotografiemi. Nechybějí ani údaje o historii objektů. Byly to články o Domu Portus v Praze na Starém Městě, o Hlavní poště v Jindřišské ulici v Praze a o Vávrově domě, kde je sídlo Poštovního muzea. Dnešním příspěvkem chci přiblížit čtenářům pobočku Poštovního muzeu ve Vyšším Brodě na jihu Čech, které má úžasné místo v objektu Vyšebrodského cisterciáckého kláštera, kde je na základě dohody s tímto řádem hostem. Významná instituce na významném místě. Svůj k svému. Úžasná symbióza. Dvěma prologovými příspěvky o mechanizačních prostředcích v Poštovním muzeu jsem toto místo poučení pro specializovaného sběratele a vyznavače sběratelství poštovně historických artefaktů začal zájemcům přibližovat a soustřeďovat faktologické údaje o tomto místě. Místo,které poskytuje sběratelské veřejnosti a badatelům, ale též i široké laické veřejnosti bez ohledu na věk **úžasné poučení z historie poštovnictví na území našeho státu. I když je pobočka Poštovního muzea z ruky, přesto se vyplatí Vyšší Brod navštívit a nechat se pohltit historií poštovnictví. Prohlídka expozic a exponátů je velkým zdrojem poučení.**

POBOČKA OTEVŘENA 2. 7. 1976

Je až neuvěřitelné, že pobočka slouží veřejnosti 40 let. Vernisáží se otevřela 2. července 1976. Jak se Vyšebrodské poštovní muzeum rodilo, se lze dočíst na stránkách Monografie československých a českých známek a poštovní historie, 90 let Poštovního muzea(25. díl, I. svazek – Kapitola I. Poštovní muzeum 1965 -1976,str. 62 – 80).Tato kapitola nám detailně přiblíží všechna fakta o zrození a vytvoření pobočky. Autoři řádek připomínají toho hlavního, který celou ideu prosadil – Karel Adler, který byl jmenován ředitelem Poštovního muzea od 1. 4. 1965 na doporučení ředitele Poštovní novinové služby Viktora Lederera. Jak se dočítáme v Monografii „….ukázalo se, že pro existenci muzea jeho další směřování to byl klíčový okamžik“. A nejen pro zřízení pobočky ve Vyšším Brodě.

Jak došlo k tomu, že Vyšebrodský klášter začal hostit sbírky historie poštovnictví? Opět citujme Monografii:“V tamním klášteře totiž Karel Adler našel v roce 1965, během své letní dovolené, nevyužité prostory a ihned zahájil oficiální, a pravděpodobně i řadu neoficiálních jednání, aby je získal pro Poštovní muzeum“. **Vše bylo obtížné, ale dobrý úmysl vyšel a věc se podařila. Monografie přibližuje čtenáři, jak se vše rodilo a kdo se o pobočku zasloužil.** Než se dostaneme ke sbírkám a exponátům Poštovního muzea ve Vyšším Brodě, zastavme se u historie Vyšebrodského kláštera.

CISTERIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠSÍ BROD A JEHO HISTORIE

„Západní civilizace se pozvolna nepozorovaně rodila v románských klášterech ranného středověku, jejichž kulturní úspěchy jsou nemyslitelné bez hmotného zázemí a vzdělaného osazenstva. ….Nemalou měrou k tomu přispěl i cisterciácký řád.“

Úvod brožury “Cisterciácký klášter Vyšší Brod“

(Cisterciácké opatství,Gloriets.r.o.2015)

Klášter Vyšší Brod: sídlo cisterciáckého opatství Naší Paní ve Vyšším Brodě.

1098 - první klášter Cistercium (francouzsky Citeaux v Burgundsku)

1119 - právní vznik Cisterciáckého řádu(sdružení klášterů)

1259 - založení kláštera ve Vyšším Brodě Vokem I. z Rožmberka (povolal mnichy z rakouského Wilheringu)

1259 (1. 6.) - vysvěcen klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie (datum založení kláštera)

1262 - Vok I. z Rožmberka pohřben v klášteře (klášter je rodovou nekropolí – počala řada deseti generací pohřbů)

Konec 13.století - uchováván dvouramenný Závišův kříž (dar Záviše z Falkenštejna)

1394 – poprvé zmínka o Vyšším Brodě

1420-30 - husitské války, klášter díky Rožmberkům uchráněn

1528 - osídlení u kláštera povýšeno na městečko Vyšší Brod

1611 – vymírá rod Rožmberků

1668 – klášter zařazen do cisterciáckého vikariátu Čech, Moravy a Lužice

1757 – vznikl knihovní sál (knihovna obsahuje více jak 70000 svazků/1800 rukopisů/400 prvotisků z období od 16. do 20. století)

1780-90 – vláda císaře Josefa II. – klášter uniká zrušení

1859 – obnova řeholního ducha v klášterech na našem území

1938-41 – násilné zrušení kláštera nacistickým režimem

1945-50 – úsilí o obnovu klášterního života

1950 – násilné zrušení kláštera komunistickým režimem v rámci akce K, klášter zabrán komunisty, mniši odvezeni do internačních táborů

1990 – postupná obnova klášterního života, mniši se vracejí do kláštera, postupné rekonstrukce

2011 – komunita mnichů se rozhodla k tradiční liturgii

2012 (15. 12.) – znovu otevřen kostel, dokončena rekonstrukce kaple sv. Anny

Zdroje informací/ilustrací:

1/ https://youtube.com

2/ Brožůra Cisterciácký klášter Vyšší Brod,2015, str. 24 (Chronologie)

3/ www.klastervyssibrod.cz

4/ www.mestovyssibrod.cz

POBOČKA POŠTOVNÍHO MUZEA

Dne 1. 10.1991 byla po předchozích jednáních uzavřena s cisterciáckým řádem uzavřena dohoda o dlouhodobém pronájmu opatství Správě pošt a telekomunikací s.p.Praha pro potřeby Poštovního muzea. V budově opatství je otevřena **stálá výstava o proměnách pošty na českém území od jejího vzniku v roce 1526 do současnosti. Historie českého poštovnictví má vysoce důstojný stánek.**

Expozice se nachází v šestnácti sálech na čtyřech podlažích a je průběžně doplňována. Obsahuje trojrozměrné exponáty doplněné listinnými materiály. Přibližuje poštu v chodu dějin a ve své různorodosti a mnohotvárnosti. Sály jsou věnovány chronologicky tématickým celkům. V bývalé opatské kapli je představen interiér pošty 18. století. Expozice je doplněna obrazy a plastikami. Kočárovna v přízemí obsahuje část sbírky kočárů a saní, jakož i dostavníků a postrojů. I objekt stojí za prohlídku – pyšní se gotickými prvky později změněnými do barokní podoby. I renesance zanechala své stopy – fragmenty figurálních fresek a další zajímavosti.

Přízemí: Vozy a kočáry

Počátky pošty u nás (1526 – 1800)

1. patro: Pošta na prahu velkých reforem(1800 – 1900)

Telefon a telegraf

Československá pošta (1918 – 1938)

2. patro: Pošta v letech2, světové války (1939 – 1943)

Spoje (1948 - 1992)

Poštovní úřad v roce 1960

Poštovní známky

3. patro: Krátkodobá výstava(i v dalších volných prostorách a na schodišti se konají příležitostné výstavy. V létě 2016 to byly: Vítězové a poražení(nevydané známky a neuskutečněné olympiády,Auta a autíčka(kresby a modely automobilových veteránů). Na schodišti muzea lze spatřit i dobové fotografie ze života pošty a fotografie zaměstnanců pošty , v přízemí je poskytnut prostor i pro tvorbu žáků odborné střední školy).

Poblíž Poštovního muzea v samostatném sále se v létě 2016 konala zajímavá výstava devíti fotografů Šumavy včetně Josefa Wolffa, Josefa Seidela, Franze Seidela a dalších.

Jaká je odborná struktura expozice Poštovního muzea?

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

Exponáty provenience z Čech-Moravy-Slezska-Rakouska-Anglie-Itálie-Německa ----- Vozy, kočáry,saně od 18. století do první poloviny 20. století ----- 26 kusů hipomobilních prostředků včetně žambereckého dostavníku -----Landauer z majetku Schwarzenberků –a později Valdštejnů ----Kupé-Berlingot císaře Ferdinanda I. -----Dostavník smíšené pošty ze Žamberka (1860) -----Balíkové vozy-----Saně s korbou pro přepravu zásilek z Bakova nad Jizerou----Kratochvílné saně -----Koňské postroje ----Kočárové lampy-----Cestovní zavazadla-----Modely koněspřežných vozů a poštovních autobusů ----Výletní kočár typu Victoria----Balíkový doručovací vůz Československé pošty-----Ruční poštovní sáně Československé pošty

POŠTOVNÍ ŠTÍTY

Štíty z poštovních stanic, listovních sběren,poštovních úřadů a poštoven z druhé poloviny 19.století (dřevěné či plechové ve tvaru státního znaku od konce 19.století v unifikovaném tvaru, též plechové smalotované oválného tvaru) -----Štíty německé, posléze dvojjazyčné, později s doplňkem jejich povahy – telefonní hovorna,sběrna poštovního úřadu spořitelního – Poštovní štíty z doby vyhlášení samostatného československého státu -----Dřevěná cedule poštovní autobusové dopravy, plechová označení ----- Zamalované štíty či s odstraněnými českými názvy pomnichovské dohodě -----Poštovní štíty ze socialistické doby a současné exempláře

POŠTOVNÍ VÝSTROJ

Předměty využívané poštovními úředníky, správci, postilióny, posly při výkonu denní služby ----Znaky hodnostního a profesního zařazení -----Poštovní trubky -----Dřevěná zvuková zařízení (klapačky –v muzeu replika malé pošty pražské!) -----Chladné a palné zbraně -----Kordy a šavle----- Poštovní brašny a vaky

POŠTOVNÍ SCHRÁNKY

Od 1. 6.1817 používány v monarchii u každého poštovního úřadu-----Dřevěné bedničky na vhazování dopisů-----Nejstarší schránka z 20. let19. století (upravená dřevěná truhla)----- Dřevěné či plechové schránky různých tvarů a velikostí-----Schránky s automatickým výběrem pomocí brašny s rámem-----Schránky ČSR (modré s bílou a červenou linkou a doplněné státním znakem) ----Novější schránky oranžové (1963) – Laminátové schránky – Brašny na vybírání dopisů

PROVOZNÍ POMůCKY

Předměty z vybavení kanceláří a úřadoven pošt-----Dobové předměty – kalamáře, pera, posýpátka, pouzdra na motouz , svícny, krucifixy, kratinoty, lampy, nástěnné hodiny -----Proutěné koše na písek------Přenosné lampičky z vlakových pošt -----Kontrolní hodiny hlídačů -----Pastičky na myši-----kancelářské potřeby -----Poštovní pytle ------ Manžetové nebo kovové závěrky

POKLADNY

Různé druhy pokladen -----Trezory ----- Příruční pokladny ----- Masivní železná pokladna ------Malovaná pokladna -----Pokladna s falešným zámkem-----Pokladna s poplašným mechanismem -----

OBRAZY A PLASTIKY

UMĚLECKÁ DíLA SE VZTAHEM K POŠTOVNICTVÍ – Sedmnáct olejomaleb s motivy poštovní přepravy zhotovených na objednávku žambereckého poštmistra Kamila Schopfa (dle barvotiskových pohlednic) -----Portrét napolenského jezdce(Georg Ridel, 1818) -----Portréty dědičných poštovních správců, poštmistrů a poštovních ředitelů z 18. a 19. století -----Oficiální portréty panovníků -----Soubor obrazů zátiší a krajin – Akvarel s vedutou od Cyrila Boudy ----Plastika TGMa Maxmiliána Fatky (sochař Čeněk Vosmík)-----Plastika Génius poštovnictví ----- Návrhy na plastiky Ladislava Kofránka-----Pískovcová plastika Poštovní známka (Ivan Jilemnický, 1976)

MECHANIZAČNÍ PROSTŘEDKY

Váhy a závaží-----Psací stroje-----razicí a orážecí stroje-----adresovací stroje-----výplatní stroje-----automaty na prodej telegrafních blanketů, poštovních známek a dopisnic – Ukázky výpočetní techniky

TELEKOMUNIKACE

Předměty vyrobené v Československu, Rakousku, Německu, Velké Británii, Polsku, SSSR -----Telegrafy, telefon – Sbírka telefonie, telegrafie,radiokomunikace-----Morseovy přístroje-----Replika zvonkového telegrafu-----Telefony (Telegrafia, Microfona, Prchal-Ericsson, Tesla)----- Manuální přepojovače a stojany –Radiokomunikační technika-----Vysílač Tesla KRV 1 sloužící jako rušičkave středisku Zbraslav-Baně ----–Fototelegrafy. dálnopis

POŠTOVNÍ STEJNOKROJE

Originály a kopie uniforem -----POštmistrovské uniformy -----Postiliónské stejnokroje-----Kolekce stejnokrojů poštovních úředníků-----Odznaky, štítky,náramenní pásky, knoflíky k uniformám-----Čepice vrátného, Frakový kabátec vrátného-----Čepice pro poštovní zřízence-----Slavnostní kabátec poštmistra-----Kabátec rakouského poštmistra-----Jezdecké boty-----Všední kabátec postilióna-----Postiliónská čepice-----Postiliónský klobouk-----Zřízenecká čepice.

Poznámka: Přehledy obsahují jednak skupiny exponátů v podsbírkách, jednak některé odkazy na vystavené exponáty (část obecná, část konkrétní s detaily). Zdaleka není uvedeno vše. Fotografická část též obsahuje jen namátkový pohled.

Zpracováno podle stránek http://www.postovnimuzeum.cz/expozice/muzeum-vyssi-brod

Komu patří naše díky za expozici v podobě z června 2006?

Mgr. Patricii Tošnerové (námět a scénář)

ak.arch.Václavu Lukasovi (výtvarné řešení)

Karlu Dvořákovi (grafické řešení)

Mgr Kláře Kašové (překlad textů)

Cisterciáckému opatství, Ladislavu Jandovi, Atlasu rekl. technika (dodavatelé)

PhDr. Janu Galuškovi, PhDr. Janu Kramářovi, Luboši Kocmanovi, Josefu Bejdákovi, Lukáši Krutskému (spolupráce)

Dík patří i těm, kteří expozici ve Vyšším Brodě iniciovali, navrhli, prosazovali a vybojovali ji.

Pokračuje

Psáno pro www.kf0015.cz a přidáno: 22.9. 2016